

Sbírka soudních rozhodnutí

ROZSUDEK SOUDNÍHO DVORA (druhého senátu)

2. března 2023*

„Řízení o předběžné otázce – Sociální politika – Ochrana bezpečnosti a zdraví pracovníků – Úprava pracovní doby – Článek 31 odst. 2 Listiny základních práv Evropské unie – Směrnice 2003/88/ES – Články 3 a 5 – Denní odpočinek a týdenní doba odpočinku – Vnitrostátní právní úprava, která stanoví minimální týdenní dobu odpočinku v délce 42 hodin – Povinnost poskytnout denní odpočinek – Podrobná pravidla pro poskytování“

Ve věci C-477/21,

jejímž předmětem je žádost o rozhodnutí o předběžné otázce na základě článku 267 SFEU, podaná rozhodnutím Miskolci Törvényszék (soud v Miškovci, Maďarsko) ze dne 28. června 2021, došlým Soudnímu dvoru dne 3. srpna 2021, v řízení

IH

proti

MÁV-START Vasúti Személyszállító Zrt.

SOUDNÍ DVŮR (druhý senát),

ve složení: A. Prechal, předsedkyně senátu, M. L. Arastey Sahún (zpravodajka), F. Biltgen, N. Wahl a J. Passer, soudci,

generální advokát: G. Pitruzzella,

za soudní kancelář: A. Calot Escobar, vedoucí

s přihlédnutím k písemné části řízení,

s ohledem na vyjádření předložená:

- za IH: L. Tóth, úgyvéd,
- za MÁV-START Vasúti Személyszállító Zrt.: S. Szabó a I. Tóthné Pelle, úgyvédek,
- za maďarskou vládu: Zs. Biró-Tóth a M. Z. Fehér, jako zmocněnci,
- za Evropskou komisi: D. Recchia a K. Talabér-Ritz, jako zmocněnkyně,

* Jednací jazyk: maďarština.

po vyslechnutí stanoviska generálního advokáta na jednání konaném dne 13. října 2022,
vydává tento

Rozsudek

- 1 Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce se týká výkladu článků 3 a 5 směrnice Evropského parlamentu a Rady 2003/88/ES ze dne 4. listopadu 2003 o některých aspektech úpravy pracovní doby (Úř. věst. 2003, L 299, s. 9; Zvl. vyd. 05/04, s. 381), ve světle čl. 31 odst. 2 Listiny základních práv Evropské unie (dále jen „Listina“).
- 2 Tato žádost byla předložena v rámci sporu mezi IH a jeho zaměstnavatelem, společností MÁV-START Vasúti Személyszállító Zrt. (dále jen „MÁV-START“), jehož předmětem je poskytování denního odpočinku ve spojení s poskytováním týdenní doby odpočinku.

Právní rámec

Unijní právo

- 3 Podle čl. 1 odst. 1 směrnice 2003/88 stanoví tato směrnice „minimální požadavky na bezpečnost a ochranu zdraví pro úpravu pracovní doby“.
- 4 Článek 3 této směrnice, nadepsaný „Denní odpočinek“, stanoví, že:
„Členské státy přijmou nezbytná opatření, aby každý pracovník měl nárok na minimální denní odpočinek po dobu 11 po sobě jdoucích hodin během 24 hodin.“
- 5 Článek 5 uvedené směrnice, nadepsaný „Týdenní doba odpočinku“, stanoví, že:
„Členské státy přijmou nezbytná opatření, aby za každé období sedmi dnů měl každý pracovník nárok na minimální nepřetržitý odpočinek v délce 24 hodin a navíc jedenáctihodinový denní odpočinek stanovený v článku 3.
Je-li to zdůvodněno objektivními, technickými nebo organizačními podmínkami, může být uplatňována minimální doba odpočinku v délce 24 hodin.“
- 6 Článek 15 směrnice 2003/88, nadepsaný „Příznivější ustanovení“, stanoví:
„Tato směrnice se nedotýká práva členských států uplatňovat nebo zavádět právní a správní předpisy, které jsou příznivější pro ochranu bezpečnosti a zdraví pracovníků, nebo napomáhat nebo umožňovat uplatňování kolektivních smluv nebo dohod uzavřených mezi sociálními partnery, které jsou příznivější pro ochranu bezpečnosti a zdraví pracovníků.“

Maďarské právo

Zákoník práce

- 7 Ustanovení § 104 odst. 1 Munka törvénykönyvéről szóló 2012. évi I. törvény (zákon I z roku 2012, kterým se stanoví zákoník práce) (*Magyar Közlöny* 2012/2., dále jen „zákoník práce“) stanoví:

„Mezi koncem pracovní doby a začátkem následující pracovní doby musí být poskytnuta doba odpočinku v délce nejméně 11 po sobě jdoucích hodin (dále jen ‚denní odpočinek‘).“

- 8 Ustanovení § 105 odst. 1 tohoto zákoníku stanoví:

„Jsou stanoveny 2 dny odpočinku v týdnu (dny týdenního odpočinku). Dny týdenního odpočinku mohou být také různě rozloženy.“

- 9 Ustanovení § 106 zákoníku práce zní:

„(1) Místo dnů týdenního odpočinku může být pracovníkovi poskytnut nepřetržitý týdenní odpočinek v délce nejméně 48 hodin týdně.

[...]

(3) Pokud je rozvržení pracovní doby proměnlivé, může být pracovníkovi místo týdenního odpočinku podle odstavce 1 a za přiměřeného použití odstavce 2 poskytnut nepřetržitý týdenní odpočinek v délce nejméně 40 hodin, včetně jednoho kalendářního dne. Pracovníkovi musí být poskytnuta průměrná týdenní doba odpočinku v délce nejméně 48 hodin, přičemž se vychází z rozvrhu pracovní doby nebo zúčtovacího období.“

Zákon č. CLXXXIII z roku 2005 o železniční dopravě

- 10 Ustanovení § 68/A odst. 4 Vasúti közlekedésről szóló 2005. évi CLXXXIII. törvény (zákon č. CLXXXIII z roku 2005 o železniční dopravě) (*Magyar Közlöny* 2005/172.) stanoví:

„Odchylně od odstavců 1 až 3 se ustanovení § 68/B odst. 1 [...] vztahují rovněž na strojvedoucí železničních vozidel, kteří nejsou považováni za pracovníky v železniční dopravě, kteří poskytují služby v rámci přeshraniční interoperability.“

- 11 Ustanovení § 68/B odst. 1 tohoto zákona stanoví:

„V případě pracovníků v železniční dopravě, kteří poskytují služby v rámci přeshraniční interoperability, musí denní doba odpočinku v místě bydliště činit nejméně 12 po sobě jdoucích hodin za období 24 hodin.“

Kolektivní smlouva

- 12 Podle § 46 odst. 1 kolektivní smlouvy uzavřené mezi společností MÁV-START a odborovými organizacemi (dále jen „kolektivní smlouva“) musí být strojvedoucím poskytnuta denní doba odpočinku v délce 12 hodin (denní odpočinek v místě bydliště), která se počítá od jejich příchodu do místa bydliště do odchodu z tohoto místa do práce (doba na cestu).

- 13 Podle § 47 odst. 1 výše této kolektivní smlouvy mají strojvedoucí 2 dny odpočinku týdně, které jsou poskytovány tak, aby mezi dvěma obdobími služby bylo nejméně 48 hodin nepřetržitého odpočinku.
- 14 Ustanovení § 47 odst. 4 uvedené smlouvy stanoví, že v souladu s § 106 zákoníku práce může být strojvedoucím namísto dnů odpočinku stanovených v odstavci 1 poskytnut nepřetržitý odpočinek v délce nejméně 42 hodin týdně. V tomto případě musí být pracovníkovi poskytnuta průměrná týdenní doba odpočinku v délce nejméně 48 hodin, přičemž se vychází z rozvrhu pracovní doby.

Spor v původním řízení a předběžné otázky

- 15 IH je zaměstnán u společnosti MÁV-START jako strojvedoucí. Jeho pracovištěm je provozovna společnosti MÁV-START nacházející se v Miškovci (Maďarsko). IH vykonává práci výlučně v Maďarsku.
- 16 Na IH se vztahuje kolektivní smlouva. Jeho pracovní doba se řídí měsíčním rozvrhem pracovní doby, který nestanoví konkrétní dny týdenní doby odpočinku, ale stanoví týdenní dobu odpočinku poskytovanou zaměstnavatelem na základě týdenní referenční doby.
- 17 V souladu s kolektivní smlouvou společnost MÁV-START poskytovala IH mezi dvěma pracovními dobami denní odpočinek v místě bydliště v délce 12 hodin, ke které se přičítala standardizovaná doba na cestu v délce dvakrát 30 minut.
- 18 Kromě toho mu společnost MÁV-START jednou týdně poskytovala týdenní dobu odpočinku v trvání nejméně 48 po sobě jdoucích hodin. Pokud v konkrétním týdnu nebylo poskytnutí takové doby odpočinku možné, společnost MÁV-START poskytla IH nepřetržitou dobu odpočinku v trvání nejméně 42 hodin tak, aby mu mohla být poskytnuta průměrná týdenní doba odpočinku v délce nejméně 48 hodin s odkazem na měsíční rozvrh pracovní doby.
- 19 Pokud však byla tato týdenní doba odpočinku IH poskytnuta, stejně jako v případě, kdy čerpal dovolenou, nebyl mu poskytnut denní odpočinek ani doba na cestu.
- 20 IH podal k předkládajícímu soudu, kterým je Miskolci Törvénytörvényszék (soud v Miškovci, Maďarsko), žalobu, kterou se domáhal zaplacení nevyplacené mzdy, přičemž tvrdil, že má nárok na denní odpočinek bezprostředně před nebo po své týdenní době odpočinku nebo dovolené.
- 21 Společnost MÁV-START před uvedeným soudem tvrdí, že denní odpočinek musí být poskytnut mezi dvěma pracovními dobami, které po sobě následují v průběhu téhož období 24 hodin, a nikoli v případě, kdy není plánována žádná nová pracovní doba, například pokud je poskytnuta týdenní doba odpočinku nebo dovolená. Podle ní je to odůvodněno účelem denního odpočinku, kterým je umožnit pracovníkovi, aby si obnovil síly mezi dvěma pracovními dobami. Kromě toho je za každé období sedmi dnů nezbytné poskytnout delší týdenní dobu odpočinku, která nahrazuje denní odpočinek.
- 22 Předkládající soud uvádí, že na základě zmocnění vyplývajících ze směrnice 2003/88 a zákoníku práce se kolektivní smlouva způsobem příznivým pro pracovníky odchyluje od pravidel týkajících se denního odpočinku a týdenní doby odpočinku.

- 23 Denní odpočinek je totiž 12 hodin, které tak překračují minimální dobu 11 hodin stanovenou v článku 3 směrnice 2003/88 a mohou být mimoto v plném rozsahu stráveny pracovníkem v jeho bydlišti díky normalizovaným dobám na cestu.
- 24 Pokud jde o týdenní dobu odpočinku, předkládající soud uvádí, že maďarské znění článku 5 směrnice 2003/88 se mírně liší od anglického, německého a francouzského znění, zejména v tom, že maďarské jazykové znění definuje pojem „týdenní doba odpočinku“ ve smyslu tohoto článku 5 tak, že každý pracovník musí mít během každého období sedmi dnů nárok na minimální nepřetržitý odpočinek v délce 24 hodin „a navíc“ („továbba“) denní odpočinek v délce 11 hodin stanovený v článku 3 této směrnice. Anglická, německá a francouzská verze používají v tomto pořadí výrazy „plus“, „zuzüglich“ a „s'ajoutent“ namísto „a navíc“.
- 25 Uvedený soud si tak klade otázku, zda je třeba uvedený pojem „týdenní doba odpočinku“ vykládat v tom smyslu, že buď po minimálním nepřetržitém odpočinku v délce 24 hodin je třeba ještě poskytnout denní odpočinek v délce nejméně 11 hodin, nebo, k čemuž se přiklání, že doba 24 hodin a denní odpočinek v délce 11 hodin se sčítají, aby společně tvořily minimální týdenní dobu odpočinku tak, že pracovník musí mít minimální týdenní dobu odpočinku v celkové délce 35 po sobě jdoucích hodin.
- 26 Uvedený soud v tomto ohledu uvádí, že maďarská právní úprava stanoví délku týdenní doby odpočinku na 48 hodin, přičemž minimální délka činí 42 hodin, a že pojem „týdenní doba odpočinku“, jak je použit v zákoníku práce a v kolektivní smlouvě, neobsahuje žádný odkaz na denní odpočinek ani jeho délku.
- 27 Konečně si předkládající soud klade otázku, zda musí být denní odpočinek poskytnut mezi koncem dané denní práce a začátkem práce následujícího dne (nebo téhož dne mezi koncem pracovní doby a začátkem následující pracovní doby) nebo obecně mezi koncem pracovního dne a začátkem následujícího pracovního dne, i když ten začíná o několik dní později.
- 28 Za těchto podmínek se Miskolci Törvényszék (soud v Miškovci) rozhodl přerušit řízení a položit Soudnímu dvoru následující předběžné otázky:
- „1) Musí být článek 5 [směrnice 2003/88] ve spojení s čl. 31 odst. 2 Listiny vykládán v tom smyslu, že denní odpočinek stanovený v článku 3 [této] směrnice je součástí týdenní doby odpočinku?
 - 2) [...] [M]usí být článek 5 směrnice [2003/88] ve spojení s čl. 31 odst. 2 Listiny vykládán v tom smyslu, že v souladu s cílem [této] směrnice stanoví uvedený článek pouze minimální délku týdenní doby odpočinku, to znamená, že týdenní doba odpočinku musí být nejméně 35 po sobě jdoucích hodin, pokud neexistují objektivní, technické nebo organizační podmínky, které by to vylučovaly?
 - 3) Musí být článek 5 směrnice [2003/88] ve spojení s čl. 31 odst. 2 Listiny vykládán v tom smyslu, že pokud právo členského státu a použitelná kolektivní smlouva stanoví poskytnutí nepřetržité týdenní doby odpočinku v délce nejméně 42 hodin, musí být po práci vykonané v pracovním dni předcházejícím týdenní době odpočinku poskytnut rovněž denní odpočinek v délce 12 hodin, zaručený vedle této doby v právu dotčeného členského státu a použitelné kolektivní smlouvě, pokud neexistují objektivní, technické nebo organizační podmínky, které by to vylučovaly?

- 4) Musí být článek 3 směrnice [2003/88] ve spojení s čl. 31 odst. 2 Listiny vykládán v tom smyslu, že pracovník má nárok na minimální dobu odpočinku, která musí být poskytnuta během 24 hodin, pokud z jakéhokoli důvodu nemusí v následujících 24 hodinách pracovat?
- 5) V případě kladné odpovědi na [čtvrtou otázku], musí být články 3 a 5 směrnice [2003/88] ve spojení s čl. 31 odst. 2 Listiny vykládány v tom smyslu, že denní odpočinek musí být poskytnut před týdenní dobou odpočinku?“

K předběžným otázkám

K první a druhé otázce

- 29 Podstatou první a druhé otázky předkládajícího soudu, které je třeba posoudit společně, je, zda musí být článek 5 směrnice 2003/88 ve světle čl. 31 odst. 2 Listiny vykládán v tom smyslu, že denní odpočinek stanovený v článku 3 této směrnice je součástí týdenní doby odpočinku uvedené v tomto článku 5, nebo zda posledně uvedený článek stanoví pouze minimální délku uvedené týdenní doby odpočinku.
- 30 Úvodem je třeba připomenout, že směrnice 2003/88 tím, že stanoví nárok každého pracovníka na denní a týdenní doby odpočinku, upřesňuje základní právo výslovně zakotvené v čl. 31 odst. 2 Listiny, a musí být proto vykládána ve světle tohoto čl. 31 odst. 2. Z toho zejména vyplývá, že ustanovení směrnice 2003/88 nemohou být vykládána restriktivně na újmu právům, která pracovník z této směrnice vyvozuje [v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 9. března 2021, Radiotelevizija Slovenija (Doba pracovní pohotovosti na zavolání na odlehlém místě), C-344/19, EU:C:2021:182, bod 27 a citovaná judikatura].
- 31 Za těchto okolností je za účelem zodpovězení položených otázek třeba vykládat tuto směrnici s ohledem na význam základního práva každého pracovníka na denní a týdenní doby odpočinku (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 14. května 2019, CCOO, C-55/18, EU:C:2019:402, bod 33).
- 32 Je třeba rovněž připomenout, že účelem směrnice 2003/88 je stanovení minimálních požadavků určených ke zlepšení životních a pracovních podmínek pracovníků pomocí sbližování vnitrostátních právních předpisů týkajících se zejména délky pracovní doby. Tato harmonizace na unijní úrovni v oblasti úpravy pracovní doby usiluje o zaručení lepší ochrany bezpečnosti a zdraví pracovníků tím, že jim dává nárok na minimální, zejména denní a týdenní, doby odpočinku (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 4. června 2020, Fetico a další, C-588/18, EU:C:2020:420, body 26 a 27, jakož i citovaná judikatura).
- 33 Podle ustanovení článků 3 a 5 směrnice 2003/88 jsou tedy členské státy povinny přijmout nezbytná opatření k zajištění toho, aby každý pracovník měl nárok na minimální denní odpočinek po dobu 11 po sobě jdoucích hodin během 24 hodin a za každé období 7 dnů na minimální nepřetržitý odpočinek v délce 24 hodin a navíc jedenáctihodinový denní odpočinek stanovený podle článku 3 (rozsudek ze dne 14. května 2019, CCOO, C-55/18, EU:C:2019:402, bod 38 a citovaná judikatura).
- 34 V zájmu zajištění plné účinnosti směrnice 2003/88 je proto nezbytné, aby členské státy zajistily dodržování těchto minimálních dob odpočinku (rozsudek ze dne 14. května 2019, CCOO, C-55/18, EU:C:2019:402, bod 40).

- 35 Vzhledem k zásadnímu cíli sledovanému směrnicí 2003/88, tj. zaručit účinnou ochranu životních a pracovních podmínek pracovníků a vyšší úroveň ochrany jejich zdraví a bezpečnosti, mají tedy členské státy povinnost zaručit, aby byl v plném rozsahu zajištěn užitečný účinek těchto práv tím, že pracovníci budou mít skutečně nárok na minimální denní a týdenní doby odpočinku stanovené touto směrnicí. Z toho vyplývá, že opatření určená členskými státy k zajištění toho, že budou provedena ustanovení směrnice 2003/88, nemohou práva zakotvená v čl. 31 odst. 2 Listiny a v člancích 3 a 5 této směrnice zbavit jejich podstaty (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 14. května 2019, CCOO, C-55/18, EU:C:2019:402, body 42 a 43).
- 36 V tomto ohledu je třeba mít též na paměti, že pracovník musí být považován za slabší stranu pracovněprávního vztahu, takže je nutné zabránit tomu, aby zaměstnavatel mohl omezit jeho práva (rozsudek ze dne 14. května 2019, CCOO, C-55/18, EU:C:2019:402, bod 44 a citovaná judikatura).
- 37 Ve světle těchto úvah je tedy třeba posoudit otázku, zda je denní odpočinek stanovený v článku 3 směrnice 2003/88 součástí týdenní doby odpočinku uvedené v článku 5 této směrnice.
- 38 V tomto ohledu je třeba zaprvé poznamenat, že směrnice stanoví právo na denní odpočinek a právo na týdenní dobu odpočinku ve dvou samostatných ustanoveních, a to v článku 3 a článku 5. Z toho vyplývá, že se jedná o dvě samostatná práva, která jak uvedl generální advokát v bodech 49 až 51 svého stanoviska, sledují odlišné cíle spočívající v tom, že v případě denního odpočinku umožňují pracovníkovi vzdálit se z pracovního místa na určený počet hodin, které musí nejen po sobě následovat, ale též následovat bezprostředně po pracovní době, a v případě týdenní doby odpočinku umožňují pracovníkovi odpočinek během každého sedmidenního období.
- 39 Proto je třeba zaručit pracovníkům skutečné využití každého z těchto práv.
- 40 Zadruhé je třeba připomenout, jak vyplývá z judikatury Soudního dvora citované v bodě 35 tohoto rozsudku, že opatření určená členskými státy k zajištění toho, že budou provedena ustanovení směrnice 2003/88, nemohou práva zakotvená v čl. 31 odst. 2 Listiny a v člancích 3 a 5 této směrnice zbavit podstaty. V tomto ohledu je třeba konstatovat, že výklad, podle něhož by byl denní odpočinek součástí týdenní doby odpočinku, by vedl k tomu, že by byl nárok na denní odpočinek stanovený v článku 3 uvedené směrnice zbaven podstaty tím, že by byl pracovník zbaven možnosti skutečně čerpat dobu denního odpočinku stanovenou v tomto ustanovení, pokud má nárok na týdenní dobu odpočinku.
- 41 V tomto ohledu je nutno konstatovat, že se čl. 5 první pododstavec směrnice 2003/88 neomezuje na celkové stanovení minimální týdenní doby odpočinku, ale upřesňuje, že se k tomuto období přičítá doba, která musí být přiznána na základě nároku na denní odpočinek, čímž zdůrazňuje autonomní povahu těchto dvou práv. To potvrzuje, že nárok na týdenní dobu odpočinku nemá zahrnovat případnou dobu odpovídající nároku na denní odpočinek, ale musí být uznán jako doplnění posledně uvedeného nároku.
- 42 Kromě toho je nezbytné, aby byl plně zajištěn užitečný účinek práv přiznaných pracovníkům směrnicí 2003/88, což nutně zahrnuje povinnost členských států zaručit dodržení všech minimálních požadavků stanovených touto směrnicí (rozsudek ze dne 11. dubna 2019, Syndicat des cadres de la sécurité intérieure, C-254/18, EU:C:2019:318, bod 33).

- 43 Z toho vyplývá, že doba denního odpočinku stanovená v článku 3 směrnice 2003/88 se přičítá nikoli k 24 hodinám odpočinku uvedeným v článku 5 této směrnice za účelem vytvoření celkové týdenní doby odpočinku v délce nejméně 35 hodin, ale k samostatné a oddělené týdenní době odpočinku v délce nejméně 24 hodin stanovené v tomto ustanovení.
- 44 Ze všech výše uvedených úvah vyplývá, že článek 5 směrnice 2003/88 musí být ve světle čl. 31 odst. 2 Listiny vykládán v tom smyslu, že denní odpočinek stanovený v článku 3 této směrnice není součástí týdenní doby odpočinku podle uvedeného článku 5, ale k této době se přičítá.

K třetí otázce

- 45 Podstatou třetí otázky předkládajícího soudu je, zda články 3 a 5 směrnice 2003/88 musí být ve světle čl. 31 odst. 2 Listiny vykládány v tom smyslu, že stanoví-li vnitrostátní předpisy týdenní dobu odpočinku delší než 35 po sobě jdoucích hodin, měl by být pracovníkovi kromě této doby poskytnut denní odpočinek, který je zaručen článkem 3 této směrnice.
- 46 V předkládacím rozhodnutí uvedený soud jednak uvádí, že vnitrostátní právní předpisy dotčené ve věci v původním řízení používají pojem „týdenní doba odpočinku“, kterou v zásadě stanoví na 48 hodin a která nesmí být kratší než 42 hodin, a jednak že tyto právní předpisy neobsahují žádný odkaz na denní odpočinek ani na jeho délku. Tato „týdenní doba odpočinku“ je přitom delší než 35 hodin, které vyplývají ze součtu minimální doby odpočinku v délce 24 hodin stanovené v článku 5 směrnice 2003/88 a minimální doby odpočinku v délce 11 hodin stanovené v článku 3 uvedené směrnice.
- 47 V tomto ohledu je třeba zdůraznit, že článek 5 směrnice 2003/88 neobsahuje žádný odkaz na vnitrostátní právo členských států. Výrazy, které používá, tedy musí být chápány jako autonomní pojmy unijního práva a vykládány jednotně na celém území Unie bez ohledu na kvalifikace použité v členských státech (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 9. listopadu 2017, Maio Marques da Rosa, C-306/16, EU:C:2017:844, bod 38 a citovaná judikatura).
- 48 Z toho vyplývá, že pojem „týdenní doba odpočinku“ stanovený ve vnitrostátní právní úpravě dotčené v původním řízení nemá vliv na výklad článku 5 směrnice 2003/88.
- 49 Je nicméně třeba připomenout, že minimální nepřetržitá týdenní doba odpočinku stanovená v tomto ustanovení činí 24 hodin. Článek 15 této směrnice však opravňuje členské státy uplatňovat nebo zavádět ustanovení, která jsou příznivější pro ochranu bezpečnosti a zdraví pracovníků, nebo napomáhat nebo umožňovat uplatňování kolektivních smluv nebo dohod uzavřených mezi sociálními partnery, které jsou pro tuto ochranu příznivější. V souladu s kolektivní smlouvou, jež se použije na spor v původním řízení, tak byla dotyčnému pracovníkovi poskytnuta týdenní doba odpočinku v délce nejméně 45 hodin. V takovém případě se týdenní doba odpočinku takto přiznaná nad rámec minima vyžadovaného článkem 5 směrnice 2003/88 řídí nikoli touto směrnicí, nýbrž vnitrostátním právem (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 19. listopadu 2019, TSN a AKT, C-609/17 a C-610/17, EU:C:2019:981, body 34 a 35).
- 50 Stanovení takových příznivějších ustanovení v oblasti týdenní doby odpočinku, než jsou ustanovení, která vyžaduje směrnice 2003/88 jakožto minimální hranice, však nemůže zbavit pracovníka jiných práv, která jsou mu přiznána touto směrnicí, konkrétně nároku na denní odpočinek.

- 51 Jak totiž vyplývá z judikatury Soudního dvora, výkon takových pravomocí členským státem nemůže ve svém důsledku zasáhnout do minimální ochrany zaručené pracovníkům uvedenou směrnicí a zejména do skutečného využití minimální doby denního odpočinku stanovené v článku 3 této směrnice (obdobně viz rozsudek ze dne 4. června 2020, Fetico a další, C-588/18, EU:C:2020:420, bod 32).
- 52 S cílem zaručit pracovníkům skutečné využití práva na denní odpočinek zakotveného v čl. 31 odst. 2 Listiny a v článku 3 směrnice 2003/88, musí být toto právo poskytnuto nezávisle na týdenní době odpočinku stanovené použitelnou vnitrostátní právní úpravou.
- 53 S ohledem na výše uvedené je třeba na třetí otázku odpovědět tak, že články 3 a 5 směrnice 2003/88 musí být ve světle čl. 31 odst. 2 Listiny vykládány v tom smyslu, že stanoví-li vnitrostátní předpisy týdenní dobu odpočinku delší než 35 po sobě jdoucích hodin, měl by být pracovníkovi kromě této doby poskytnut denní odpočinek, jak je zaručen článkem 3 této směrnice.

Ke čtvrté a páté otázce

- 54 Podstatou čtvrté a páté otázky předkládajícího soudu, které je třeba posoudit společně, je, zda článek 3 směrnice 2003/88 musí být ve světle čl. 31 odst. 2 Listiny vykládán v tom smyslu, že je-li pracovníkovi poskytnuta týdenní doba odpočinku, má tento pracovník rovněž nárok na dobu denního odpočinku, která předchází uvedené týdenní době odpočinku.
- 55 Z předkládacího rozhodnutí vyplývá, že v projednávaném případě společnost MÁV-START poskytovala denní odpočinek pouze tehdy, když byla naplánována nová pracovní doba na období do 24 hodin od konce dané pracovní doby. Společnost MÁV-START se domnívá, že pokud nebyla naplánována žádná nová pracovní doba, například byla-li poskytnuta týdenní doba odpočinku nebo dovolená, již neexistuje povinnost poskytnout denní odpočinek.
- 56 V tomto ohledu je třeba připomenout, že z judikatury Soudního dvora vyplývá, že aby si pracovník mohl skutečně odpočinout, musí mít možnost vzdálit se z pracovního místa na určený počet hodin, které musí nejen po sobě následovat, ale též následovat bezprostředně po pracovní době, aby se dotyčný mohl uvolnit a zbavit se únavy z výkonu svých povinností (rozsudek ze dne 14. října 2010, Union syndicale Solidaires Isère, C-428/09, EU:C:2010:612, bod 51 a citovaná judikatura).
- 57 Z toho vyplývá, že bezprostředně po pracovní době musí mít každý pracovník nárok na dobu denního odpočinku, a to nezávisle na tom, zda po této době odpočinku bude následovat pracovní doba či nikoli. Kromě toho, pokud jsou denní odpočinek a týdenní doba odpočinku poskytnuty zároveň, může týdenní doba odpočinku začít běžet až poté, co pracovník vyčerpá denní odpočinek.
- 58 Za těchto podmínek je třeba na čtvrtou a pátou otázku odpovědět tak, že článek 3 směrnice 2003/88 musí být ve světle čl. 31 odst. 2 Listiny vykládán v tom smyslu, že je-li pracovníkovi poskytnuta týdenní doba odpočinku, má tento pracovník rovněž nárok na dobu denního odpočinku, která předchází uvedené týdenní době odpočinku.

K nákladům řízení

- 59 Vzhledem k tomu, že řízení má, pokud jde o účastníky původního řízení, povahu incidenčního řízení ve vztahu ke sporu probíhajícímu před předkládajícím soudem, je k rozhodnutí o nákladech řízení příslušný uvedený soud. Vzhledem k tomu, že řízení má, pokud jde o účastníky původního řízení, povahu incidenčního řízení ve vztahu ke sporu probíhajícímu před předkládajícím soudem, je k rozhodnutí o nákladech řízení příslušný uvedený soud.

Z těchto důvodů Soudní dvůr (druhý senát) rozhodl takto:

- 1) **Článek 5 směrnice Evropského parlamentu a Rady 2003/88/ES ze dne 4. listopadu 2003 o některých aspektech úpravy pracovní doby musí být ve světle čl. 31 odst. 2 Listiny základních práv Evropské unie**

vykládán v tom smyslu, že

denní odpočinek stanovený v článku 3 této směrnice není součástí týdenní doby odpočinku podle uvedeného článku 5, ale k této době se přičítá.

- 2) **Články 3 a 5 směrnice 2003/88 musí být ve světle čl. 31 odst. 2 Listiny základních práv Evropské unie**

vykládány v tom smyslu, že

stanoví-li vnitrostátní předpisy týdenní dobu odpočinku delší než 35 po sobě jdoucích hodin, měl by být pracovníkovi kromě této doby poskytnut denní odpočinek, který je zaručen článkem 3 této směrnice.

- 3) **Článek 3 směrnice 2003/88 musí být ve světle čl. 31 odst. 2 Listiny základních práv Evropské unie**

vykládán v tom smyslu, že

je-li pracovníkovi poskytnuta týdenní doba odpočinku, má tento pracovník rovněž nárok na dobu denního odpočinku, která předchází uvedené týdenní době odpočinku.

Podpisy.